

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Secunda Secundæ Et Tertia Pars Divi Thomæ Complectitvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores, & praxim spectantes, maximè circa
Sacramenta, accuratè declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1664

Sectio I. Vtrùm Pœnitentia sit virtus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13826

DISPUTATIO NONAGESIMA SEPTIMA.

De objecto virtutis Pœnitentiæ.

SECTIO PRIMA.

Vtrum Pœnitentia sit virtus?

I.
Non hic lo-
quimur de
habitu pœ-
nitentiæ in
totâ sua la-
titudine.

ON est sermo de habitu Pœnitentiæ in totâ suâ latitudine; ut sic enim plures sub se actus continet, de quibus non est dubium, quin eorum aliqui honesti sint, & virtuosi. Quæstio itaque procedit de actu illo, qui est dolor & retractatio peccati præteriti, utrum scilicet sit honestus & virtuosus.

II.
Actus quo
quis dolet
de peccatis
est honestus
& virtuo-
sus.

Conclusio: Actus quo quis dolet de peccato commisso est verè & simpliciter virtus: ita sanctus Thomas hic, quæst. octogesima-quintâ, articulo primo, quem sequuntur Theologi omnes, uno excepto Caietano, qui actum hunc ait non esse virtutem simpliciter, & absolute, sed solum secundum quid.

III.
Hic actus
conformis
est regulæ
rectæ ratio-
nis, ergo est
honestus.

Probatur tamen conclusio: Actus enim ille est honestus, & consequenter virtus, qui est conformis regulæ rectæ rationis in genere moris, hic autem actus pœnitentiæ est talis, ergo: Probatur minor: dolere enim de peccato ad hoc ut voluntas à malo illo avertatur, illudque quatenus aliquo modo remanet, destruat, honestus finis est. Unde Sanctus Chrysostomus homiliâ quintâ ad populum, tristitiam ferè ad nihil aliud utilem esse ait, nisi ut de peccatis habeatur. Tandem, quod caput est, sæpius nobis in sacra Scripturâ actus hic pœnitentiæ commendatur.

IV.
Obijc. Actus
pœnitentiæ
non est ex-
petibilis,
ergo non est
honestus.

Dices cum Caietano citato quicquid est honestum & virtuosum, est expetibile, sed pœnitentia non est expetibilis, ergo: Probatur minor, hic actus pœnitentiæ supponit peccatum, cum tendat ad illius destructionem, sed, quod supponit malum, seu peccatum, non potest honestè expeti, ergo. Contra primò, ergo nec in humanis medicina est expetibilis quæ semper supponit vulnus, aut morbum. Contra secundo, ergo nec honestè expeti potest iustitia vindicativa, quæ culpam supponit ob quam penam infligit, nec misericordia quæ miseriam supponit in proximo, quam tamen utramque Theologi numerant in virtutibus.

V.
Dico ergo,
ad rationem
actus ho-
nesti, seu
virtutis sus-
ficere, ut sit
expetibilis
factâ aliqua
suppositione.

Respondetur itaque, non esse de ratione virtutis, seu actus honesti, ut sit expetibilis, nullâ factâ suppositione, sed quod in his vel illis circumstantiis sit absolute expetibilis, ratione motivi & bonitatis, quam in se habet, cum tamen ante suppositionem positam, solum esset expetibilis conditionatè, & hoc sensu est pœnitentia,

& omnis virtus ex expetibilibus per se, seu propter se, id est habet tale motivum, ut verè allicere honestè possit voluntatem ad illam amplectendam, quamvis non nisi factâ aliquâ suppositione.

Dices secundò: Affirmare Aristotelem secundo Ethicorum, capite septimo, verecundiam non esse virtutem quia supponit turpitudinem in eo qui rubore suffunditur, ergo nec erit virtus pœnitentiæ, quæ etiam peccatum supponit. Respondetur cum sancto Thoma hic, quæstione octogesima-quintâ, articulo primo, ad secundum, negando consequentiam; cum enim verecundia, quæ est timor infamiæ, tendat solum inefficaciter ad removendum actuale peccatum, seu turpe factum, quod secum patitur, non sufficit ad denominationem actus virtuosus simpliciter, respectu illius objecti in quod tendit, nec subjectum in eo genere denominat simpliciter agens virtuosè; nunquam enim virtutem aliquam acquireret is, qui inefficaciter solum in eam tendit, imò simpliciter cum illo affectu inefficaci potest habere denominationem vitii contrarii. Pœnitentia autem efficaciter excludit peccatum actuale, ut videbimus.

Dices tertio: Actus ille non est honestus, nisi qui fertur in honestatem ex parte objecti, sed hic actus Pœnitentiæ non fertur in objectum, quod in se honestatem contineat, cum feratur semper in peccatum. Distinguo majorem: Actus amoris seu prosecutionis, concedo majorem, actus odii & aversionis seu fugæ, nego; nec enim minus honestum est malum fugere, quam proficere bonum. Malitia itaque objecti reddit actum odii & aversionis bonum & honestum, imò esset actus odii malus & inhonestus, si objectum esset bonum: sicut falsitas objecti reddit actum dissensus verum, veritas falsum.

Adde, secundum multos, actum odii esse actum prosecutionis boni contrarii; nihil enim iniquum, aliud est odisse malum, quam amare & velle bonum illi oppositum, quod, quicquid sit de formali ratione tendendi actus, virtualiter certè & æquivalenter verum est fugam mali esse prosecutionem boni, imò fortasse formaliter, cum fugere malum sit velle illud non esse, velle autem negationem alicujus rei, est formaliter actus prosecutionis, sicut recessus à termino à quo in motu locali est accessus ad terminum ad quem.

Dices quartò: Nihil esse posse virtutem, quod non nitatur prudentiâ, imprudenter autem quis dolet de peccato præterito, utpote cum nullus dolor efficere possit, ut præteritum non sit. Respondetur, hunc actum non eò tendere, ut quod factum

VI.
Obijc. Vere-
cundiam seu
cundiam seu
Aristotelem
et similem
rationem
non esse vir-
tutem.

VII.
Obijc. Pœni-
tentia non
fertur in ob-
jectum ho-
nestum, ut
potest quæ fer-
tur in pec-
catum.

VIII.
Deinde actus
odii rei ma-
le est pro-
secutio boni
contrarii.

IX.
Obijc. Im-
prudenter
scilicet velle ut
præteritum
non sit.

factum est, non fuerit factum, sed tum ut voluntas à malo illo avertatur, tum ut affectum suum in Deum ostendat, tum etiam ut illud prout reatu manet, ut loquitur Sanctus Augustinus libro primo de Nuptiis, capite vigesimo sexto, *Divinâ gratiâ suffulcus homo destruat*, nam ut ait idem S. Augustinus libro de verâ & falsâ Pœnitentiâ, capite vigesimo: *Qui convertitur, necessariò dolet habere, quod gaudet perdere.*

X. Dices quinto: Virtus cum delectatione exercetur, Pœnitentia cum tristitiâ. Respondetur, delectationem in exercitio virtutis repertam non opponi tristitiâ; nullus enim credo negabit, si quis doleat de calamitate sui amici, quin sit actus virtutis, sicut in Christo & Sanctis summus actus virtutis erat quo dolebant videre tot peccata in Deum commissa. Perillam ergo delectationem intelligitur facilitas quâ quis ubi virtutem semel affectus est, operatur.

XI. Quæres: Quid sit objectum materiale Pœnitentiæ? Dupliciter considerari potest hæc virtus, ut est prosecutio, & ut est fuga: ut ergo est prosecutio objectum illius esse potest quicquid juvat ad finem Pœnitentiæ, scilicet vel ad refarciendum jus Dei læsum, vel ad eum habendum placatum, vel aliud hujusmodi, secundum diversas opiniones de motivo & objecto ejus formali, de quo postea: omne enim illud eligi potest ut medium ad hunc finem consequendum.

XII. Ut verò Pœnitentia est fuga, objectum materiale illius imprimis sunt peccata omnia, tum mortalia, tum venialia, etiam remissa, cum de his omnibus dolere adhuc quis possit quòd per illa Deum offenderit. Peccata etiam actualia ante Baptismum commissa; imò debet de iis dolere adultus accedens ad Baptismum. Hæc intelligenda sunt de Pœnitentiâ secundum actum maxime proprium, & antonomastice sumptum, nempe prout est detestatio & retractatio; si enim sumatur secundum actus minus proprios & secundarios, ad alia objecta extenditur.

SECTIO SECUNDA.

In quibus reperiatur habitus virtutis Pœnitentiæ.

I. DE hominibus in viâ, illis saltem, qui aliquando peccarunt, non est controversia, saltem ubi gratiam recuperarunt, cum nihil sit quod impediât quo minus in iis reperiatur. Difficultas ergo est de Christo, Beatissimâ Virgine, Angelis, & Beatis omnibus, utrum scilicet in iis sit, aut esse possit virtus, seu habitus Pœnitentiæ.

II. Dico primò: In hominibus qui adhuc sunt in statu peccati mortalis non est habitus Pœnitentiæ: ita communis Theologorum sententia, qui unâ cum gratiâ dicunt omnes habitus virtutum moralium infusarum deperdi, quod tamen quoad Pœnitentiam in particulari, firmâ aliquâ & efficaci ratione ostendi vix potest, ut ait Vasquez primâ secundæ, disp. 88. capite primo, num. tertio; cum enim Fides & Spes habituales manent in peccatore, ut per eas se disponat ad justificationem, licet non minus sint passiones vel quasi passiones gratiæ, quàm habitus Pœnitentiæ, quidni etiam in peccatore manebit virtus infusa Pœnitentiæ, ut homo similiter per ejus

actum, nempe dolorem disponat, se similiter ad justificationem. Dicit tamen potest esse peculiaritatem rationem de Fide & Spe, quia sine Spe nihil potest homo ferid aggredi circa consecutionem salutis, nec difficultates occurrentes vincere, at sine pœnitentiâ speciali potest, cum ex aliis motivis possit à peccato respiscere, & idem suo modo est de Fide.

Dico secundo: In Beatis manet habitus Pœnitentiæ: ita Sanctus Thomas in quarto, dist. decimâ quartâ, quæst. primâ, art. tertio, quæstionculâ secundâ, Suarez hic, disp. 7. sect. primâ, num. decimo, & Tomo primo in tertiam partem, disp. 4. sect. 5. §. Secundus modus & disp. 19. sect. 1. Coninck hic, disp. primâ, dub. tertio, sine.

Notandum, Pœnitentiam secundum rigorosam significationem vocis importare absolutam retractationem peccati proprii, & consequenter connotat peccatum ab illo subjecto, in quo est illa virtus; commissum, quo sensu negat Sanctus Thomas pœnitentiam fuisse in Christo. Alio modo sumitur Pœnitentia in ordine ad alios actus, nempe detestationem peccati secundum se, gaudium de peccato non commissio ob gravitatem divinæ offensæ in peccato relucentis, prout etiam ordinatur ad quosvis actus spectantes ad servandum jus divinum illatum: ut autem maneat habitus infusus, sufficit aliquos ejus actus esse subiecto possibiles.

Dices: Secundum communem sententiam Theologorum non est habitus Fidei in Beatis, ergo nec pœnitentiæ. Nego consequentiam; primò enim fides & visio beata ordinantur ad constituendos duos diversos status, viatoris scilicet & comprehensoris: unde connaturaliter opponuntur non minus quàm substantia propria & substantia Verbi in humanitate Christi, quarum hæc propterea illam naturaliter expellit, licet supernaturaliter esse possint simul, ut latè ostendimus in tractatu de Incarnatione, sicut & visio beata cum habitu Fidei.

Adde, Beatum nullum omnino actum à virtute Fidei provenientem elicere posse. Imò, inquis, potest elicere saltem aliquem actum conditionatum Fidei; licet enim dicere nequeat, credo Deum esse Trinum & Unum, Verbum assumpsisse naturam humanam, &c. potest tamen dicere, *Credere Deo revelanti, si daretur occasio*, & essem in statu in quo credere possem. Contra: Actus ille conditionatus non elicitur ab habitu Fidei, sed piæ affectionis; indicat enim promptitudinem ex parte voluntatis ad obediendum Deo in rebus Fidei, quæ operatio est affectus voluntatis, non actus intellectus: unde & propter hunc actum Suarez Tomo primo in tertiam partem, quæst. 7. in Commentario articuli tertii, licet neget in Christo manere habitum fidei, ait tamen esse in ipso habitum piæ affectionis. Imò ipsemet Sanctus Thomas quæstione illâ septimâ, articulo tertio, ad secundum hoc insinuare videtur, ubi postquam virtutem Fidei in Christo esse negaverat, ait tamen, ex parte voluntatis fuisse in eo quicquid ad obedientiam & meritum Fidei pertinet.

Hinc infero, in Christo fuisse virtutem pœnitentiæ in ordine ad actus aliquos secundarios illius, quod idem de Beatissimâ Virgine dicendum, & à fortiori de Adamo in statu innocentie, & de innocentibus, hoc est iis, qui compotes rationis, nondum peccarunt; ipsi enim saltem peccare possunt

III. In Beatis manet habitus Pœnitentiæ.

IV. Duobus modis sumitur Pœnitentia.

V. Est habitus Fidei non sit in Beatis, non tamen sequitur, in iis non remanere habitum Pœnitentiæ.

VI. Deinde, nullus actus ab habitu Fidei proveniens elici potest à Beatis.

VII. In Christo & Beatissimâ Virgine fuit virtus Pœnitentiæ quoad aliquos actus.